

แนวทางการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองท้องถิ่น
เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

Policy Administration Guidelines of Local Government Organizations for
Elderly's Potential Development and Encouragement

นภัทร ภักดีสรวิชัย¹ วรณวรารงค์ ศุทธชัย² และณัฐกานต์ เวชพันธ์³

Naphat Phakdisorawit¹ Wanvarang Sudtachai² and Natthakan Vejchapunth³

¹คณะทำงานจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษากลุ่มเมืองพิเศษสำหรับปกครองท้องถิ่น วุฒิสภา และอาจารย์ประจำ คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

²อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

³นิติกรชำนาญการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อีเมล: nattawut.jiengpet@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

28 มกราคม 2564

30 พฤษภาคม 2564

8 กรกฎาคม 2564

บทคัดย่อ

สำหรับประเทศไทยกำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในเวลาที่สั้นกว่าประเทศอื่น ๆ โดยปรากฏจากข้อมูลประชากรของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2556 ที่ว่าประชากรในประเทศไทย มีจำนวน 64.6 ล้านคน และเป็นผู้สูงอายุมากถึง 9.6 ล้านคน คาดว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีจำนวนผู้สูงอายุ 17.6 ล้านคน (ร้อยละ 26.3) และปี 2583 จะมีจำนวนถึง 20.5 ล้านคน (ร้อยละ 32.1) ซึ่งมากกว่า 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ , 2551) การเป็นสังคมผู้สูงอายุมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในด้านภาคแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มลดลงจนอาจจะนำมาซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานและกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ดูแลประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงมีการดำเนินงานในระดับรองจากระดับภูมิภาคหรือระดับส่วนกลาง ซึ่งเป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะงานที่ได้มีการถ่ายโอนจากหน่วยราชการส่วนภูมิภาค เช่น งานบริการการศึกษา งานบริการสาธารณสุข และงานทะเบียนต่าง ๆ เป็นต้น (ภาคิน เจริญนนทสิทธิ์, 2562) ซึ่งจากการสังเคราะห์เอกสาร พบว่า แนวทางการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งของภาครัฐและภาคประชาชน 2) การปฏิบัติตามกรอบของนโยบายที่กำหนดไว้กฎหมาย 3) องค์ความรู้ของผู้นำไปบริหารนโยบายและการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ 4) การบูรณาการในทุก ๆ ด้านเพื่อบรรลุผลสำเร็จที่แท้จริง ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จึงเป็นการศึกษาการบริหารงานนโยบายขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน เพื่อรองรับสังคมสูงอายุ ตลอดจนแนวทางการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีและเหมาะสม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในประเทศไทย

คำสำคัญ: การบริหารงานนโยบาย, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

ABSTRACT

Thailand has been completely transitioning from aging society into aged society with shorter period than other countries, by the population data of Thailand in 2013 that it is stated that the population of Thailand is 64.6 million people consisting of 9.6 million people of elders. It has been expected that the number of elders would reach 17.6 million people by 2030 (26.3 percent), and 20.5 million (32.1 percent) by 2040, which is more than a quarter of the entire population (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, Elderly Situation Report, 2008). Being an aging society affects the economic and social development of the country. Regarding the new labour sector approaching the labour market, it tends to decline that may lead to labour shortage and affect competition capacity of the country in advance. Nevertheless, The local government organization is responsible for taking care of people in locality, as well as, operating at the secondary level from the regional level, which is in accordance with the decentralization plan for the local government organization, especially tasks transferred from the provincial sections, for instance, educational services, health services, registration tasks, and etc., (Pakin Chareononthasit, 2019). From document synthesis, it was found that the guidelines for policy management of local government organizations to develop and promote the capability of the elderly consisted of 1) Participation of all sectors, both government and civil sectors, 3) Knowledge of the leaders to manage the policy and treatment to the elderly, and 4) Integration in all aspects to achieve real success. This research article is therefore the study of administration of the current local government policies for supporting the aging society, including the appropriate guidelines for the administration of local government organizations in order to develop and encourage the potential of the elders in Thailand.

Keywords: Policy Administration, Local Government Organization, Elderly's Potential Development and Encouragement

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานทางปกครองที่มีการบริการสาธารณะให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยดำเนินการและบริหารงานในระดับรองจากระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อีกทั้งการบริหารงานท้องถิ่นเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองในรูปแบบของการ

ปกครองท้องถิ่น (Local Government) ซึ่งรูปแบบการบริหารราชการระดับท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอยู่ 2 ระบบ คือ (1) ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด (2) ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ได้มีการปฏิรูปเพื่อการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 โดยมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะงานที่ได้มีการถ่ายโอนจากหน่วยราชการส่วนภูมิภาค เช่น งานบริการการศึกษา งานบริการสาธารณสุข และงานทะเบียนต่าง ๆ นอกจากนี้ การจัดบริการสาธารณะประเภทต่าง ๆ ในทางปฏิบัติตามมาตรา 16 และ 17 (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, 2549) อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการต่อผู้สูงอายุและผู้พิการได้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการจัดทำเป็นบริการสังคมผู้สูงอายุที่กล่าวมา จะเป็นการบริหารงานโดยนโยบายผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งมีแนวทางดำเนินงานเช่นเดียวกับการบริหารงานตามภารกิจด้านอื่น ๆ อีกทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมาย และแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนกระทรวง แผนกรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดในระดับจังหวัด ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอในระดับอำเภอ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอนั้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาคมจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย โดยที่ผ่านมามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้ดำเนินงานให้บริการแก่ผู้สูงอายุในหลากหลายลักษณะ อาทิ เช่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การคุ้มครองทางสังคม และการสงเคราะห์เฉพาะหน้า (เช่น จ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน) การจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุลักษณะต่าง ๆ การจัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ การเยี่ยมตามบ้าน การปรับปรุงที่อยู่อาศัย การทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เฉพาะอย่างยิ่งด้านสุขภาพ และการสงเคราะห์ตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีพื้นฐานการให้บริการในชุมชนและครอบครัวเป็นหลัก นอกจากภารกิจที่กำหนดตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แล้ว การจัดบริการแก่ผู้สูงอายุของท้องถิ่นยังต้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การเตรียมรับสังคมสูงวัย พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2546 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นกรอบในการจัดบริการและการปฏิบัติงานร่วมด้วย (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2560)

สำหรับสภาพปัญหาที่กล่าวมาองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนของสังคมต้องดำเนินการร่วมกันแก้ไข ตลอดจนวิธีการกำหนดนโยบายและมาตรการรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทั่วถึงผู้สูงอายุทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแล ช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงของชีวิต โดยต้องพิจารณาจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายแห่งรัฐ และการปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) โดยการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุที่รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายด้านผู้สูงอายุ ในรูปแบบต่าง

ๆ และจัดสรรงบประมาณดำเนินการรองรับอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น การศึกษานี้ จึงต้องการศึกษาการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ที่สามารถใช้สำหรับดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ ก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การบริหารงานนโยบายด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการนำมาพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ และรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

แนวคิดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

สำหรับนโยบายสาธารณะมีแนวคิดความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบายและประชาชน (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2549) ซึ่งมีการแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย ส่วนใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบต่อการกำหนดนโยบายบริหารประเทศ คือ รัฐบาล อาจกล่าวได้ว่า หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งในด้านค่านิยมของสังคมและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชาชนจะทำให้รัฐบาลได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากประชาชน โดยอย่างยิ่งถ้ารัฐบาลสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) จะทำให้รัฐบาลได้รับการยอมรับและความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง จากผลดังกล่าวจะส่งเสริมให้รัฐบาลมีโอกาสดำรงอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานขึ้นโดยอาจได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศต่อไปอีก ในทางตรงกันข้าม หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือความต้องการของประชาชน ประชาชนอาจรวมตัวกันคัดค้าน เพื่อกดดันในรัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรืออาจมีผลรุนแรง ถึงขั้นทำให้รัฐบาลหมดอำนาจไป หรือในบางกรณีถึงแม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน แต่รัฐบาลไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมาย ก็จะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาต่อการบริหารงานของรัฐบาล และอาจส่งผลให้รัฐบาลหมดโอกาสที่จะบริหารประเทศต่อไป ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า นโยบายสาธารณะมีผลต่อการดำรงอยู่ของรัฐบาลอย่างสำคัญ และประการที่สอง ความสำคัญต่อประชาชน เนื่องจากนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตนผ่านกลไกต่าง ๆ ทางการเมือง อาทิเช่น ผ่านพรรคการเมือง ผ่านกลุ่มอิทธิพลและผลประโยชน์ ผ่านระบบราชการ ผ่านนักการเมือง ผ่านฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น ความต้องการ (Demands) และการสนับสนุน (Supports) ของประชาชนจะถูกนำเข้าระบบการเมือง (Political System) เมื่อนโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติ และปรากฏผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาจะทำให้ได้รับความพอใจ และส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน (Feed Back) และจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการบริหารงาน

ของรัฐบาลมากขึ้น ในทางตรงข้าม หากผลลัพธ์และคุณภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาของประชาชน จะส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนตกต่ำ ปรากฏการณ์เช่นนี้ จะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อรัฐบาล รัฐบาลจะต้องทำการปรับเปลี่ยนนโยบาย หรือปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเรียกศรัทธาคืนจากประชาชน มิฉะนั้น ประชาชนอาจไม่ให้การสนับสนุนรัฐบาลอีกต่อไป (Easton, 1965) ตลอดจนการดำเนินการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ผู้รับนโยบายระดับกลางและระดับล่าง โดยทั่วไปจะทำหน้าที่ 2 ส่วน ได้แก่ 1) นำนโยบายมาจัดทำเป็นแผนสำหรับหน่วยงานของตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ และ 2) กำหนดนโยบายหรือแผนให้หน่วยงานระดับล่างลงไปปฏิบัติ ส่วนผู้ปฏิบัติระดับล่างจะทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือ ทั้ง 2 อย่าง ดังนั้นผู้รับมอบนโยบายจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและแผน และสามารถแปลความหมายของนโยบายแล้วเชื่อมโยงมาสู่การทำให้แผนให้ได้ ในการแปลงนโยบายลงสู่การปฏิบัติอาจจะมีการกำหนดนโยบายย่อย หรือนโยบายรองให้หน่วยงานระดับล่างรับไปดำเนินการ แต่ในท้ายที่สุดจำเป็นต้องมีแผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ เป็นต้น

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย

สำหรับโครงสร้างอายุของประชากรของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งประชากรในประเทศไทยกำลังมีอัตราที่สูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราเกิดลดลงทำให้ประชากรวัยเด็กลดลง อายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น ทำให้สัดส่วนของประชากรสูงอายุขยายมากขึ้น ส่งผลให้รูปแบบการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้เปลี่ยนไปในอดีตครัวเรือนไทยมีขนาดใหญ่ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวที่มีคนหลายรุ่นหลายวัยอาศัยอยู่ด้วยกัน ขนาดครัวเรือนไทยเล็กลงจากเฉลี่ยประมาณ 5 คนต่อครัวเรือน เหลือเพียง 3 คนในปัจจุบัน ประกอบกับสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว และอยู่ลำพังกับคู่สมรสมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดประเด็นว่าผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีผู้ดูแลหรือระบบที่จะช่วยเหลือได้เพียงใด อีกทั้งเมื่อมีสภาพที่ต้องพึ่งพิง หรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งจากการสำรวจประชากรเมื่อปี พ.ศ. 2558 มีประชากร 65.1 ล้านคน ที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 10.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรไทยทั้งหมด ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยผู้ชาย 4.6 ล้านคน และผู้หญิง 5.7 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วนเพศของประชากรสูงอายุเท่ากับผู้ชาย 80 ต่อผู้หญิง 100 คน ถือว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ นอกจากนี้การดูแลผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยเดิมเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยปลายที่มีอัตราการมีโรคประจำตัวสูงขึ้นตามวัย การสำรวจสุขภาพประชาชนโดยการตรวจร่างกาย ในปี พ.ศ. 2557 พบว่า โรคที่มักพบในผู้สูงอายุ ได้แก่ ข้ออักเสบ/ข้อเสื่อม โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคอ้วน รวมทั้งผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 มีปัญหาการขึ้นลงบันได ปัญหาการกลืนอาหาร หรือปัสสาวะไม่ได้ สำหรับผู้สูงอายุวัยปลาย มีร้อยละ 4 ที่ต้องการคนคอยช่วยเหลือ แต่ไม่สามารถจะหาได้ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย อีกเพียง 4 ปี ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” โดยประเทศไทยมีผู้สูงวัยเป็นอันดับ 2 ในอาเซียน รองจากสาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2562 จะเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุมากกว่าประชากรเด็ก คือ มีผู้สูงอายุ 18.0% เด็ก 15.9% และคาดการณ์ว่าในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) และในปี พ.ศ. 2574 จะมี

อัตราส่วนของผู้สูงอายุ 28.0% จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ นั่นเท่ากับว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด”

นโยบายของภาครัฐในด้านผู้สูงอายุ

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งอยู่ในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มีหลักสำคัญ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และการพัฒนาคนตั้งแต่ในระบบการศึกษาไปจนถึงการพัฒนาฝีมือแรงงาน กำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การมีงานทำของผู้สูงอายุ (อายุ 60-69 ปี) เพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นร้อยละ 20 และกำหนดแนวทางการพัฒนา เพื่อไปสู่การบรรลุเป้าหมายประกอบด้วย (1) การส่งเสริมให้สถาบันการเงินร่วมกับสถานประกอบการกำหนดมาตรการการออมที่จูงใจแก่แรงงานและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการออมอย่างต่อเนื่องเพื่อความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณ (2) พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นให้สามารถเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น โดยการจัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัย สมรรถนะทางการ ลักษณะงาน และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่น สนับสนุนมาตรการจูงใจทางการเงินและการคลังให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ สนับสนุนช่องทางตลาด แหล่งทุน และบริการข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน (3) การพัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย โดยการผลักดันให้มีกฎหมายการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ครอบคลุมการจัดบริการทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และระบบการเงินการคลัง พัฒนาให้มีระบบการดูแลระยะกลางที่จะรองรับผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการพักพิงก่อนกลับบ้านให้เชื่อมโยงกับการดูแลระยะยาว และส่งเสริมธุรกิจบริการดูแลระยะยาวที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในเขตเมือง ตลอดจนศึกษารูปแบบการคลังที่เป็นระบบประกันการดูแลระยะยาวและวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ในการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ และการศึกษาเทคโนโลยีเพื่อป้องกันการบาดเจ็บและติดตามการบำบัดรักษา โดยการส่งเสริมการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุทั้งระบบขนส่งสาธารณะ อาคาร สถานที่ และที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและทุกกลุ่มในสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559)

2) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ซึ่งผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคมแต่สามารถมีส่วนร่วม เป็นพลังพัฒนา จึงควรได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน และรัฐให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุด ขณะเดียวกันผู้สูงอายุที่ประสบความทุกข์ยาก ต้องได้รับการเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมโดยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ (1) ประชากรต้องพึ่งพาและช่วย

ตนเอง (2) ครอบครัวต้องมีการดำเนินการดูแล (3) ภาคสังคมต้องมีส่วนร่วม (4) ภาครัฐต้องสนับสนุนในทุกด้าน

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านผู้สูงอายุ

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ (เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อง, 2552) ประกอบด้วย 1) ภาครัฐหรือฝ่ายการทำงานในการดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่หน่วยงานเจ้าภาพหลักได้มีการประสานความร่วมมือ เพื่อให้การดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุกับหน่วยงาน องค์กร และภาครัฐหรือฝ่ายการทำงานต่าง ๆ ได้แก่กระทรวงที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรศาสนา คือ วัด สถาบันการศึกษา คือ โรงเรียน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย องค์กรเอกชน องค์กรสาธารณกุศล มูลนิธิต่าง ๆ สถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ชมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) วิทยุชุมชน และประชาชนทั่วไป 2) รูปแบบกิจกรรมในการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมด้านเศรษฐกิจและการเงิน คือ เน้นการส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ (2) การจัดกิจกรรมทางสังคม คือ เน้นจัดกิจกรรมพบปะ สังสรรค์ สนทนาพูดคุย และแลกเปลี่ยนความรู้สึก รวมถึงการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม (3) การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย คือ เน้นการให้บริการรักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ (4) การจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ คือ เน้นกิจกรรมทัศนศึกษา เข้าค่ายธรรมะ ศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนา กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ ทัศนศึกษานอกสถานที่ (5) การจัดกิจกรรมด้านการศึกษา คือ เน้นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาด้านอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม และอื่น ๆ ของผู้สูงอายุแก่เด็ก และคนในชุมชน (6) การจัดกิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์ คือ เน้นจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมสะสมความดี หรือกิจกรรมค่ายลักษณะเพื่อช่วยเพื่อน (7) การจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม คือ เน้นการจัดสวนสุขภาพ จัดตั้งสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ การจัดให้มีสถานสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุได้พักอาศัย และการบริการบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ

ส่วนปัญหาของการนำนโยบายด้านผู้สูงอายุของท้องถิ่นไปปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะขาดระเบียบข้อบังคับที่เป็นแนวทางดำเนินการอย่างชัดเจน เนื่องจากสังคมไทยเพิ่งเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงยังไม่มีแนวทางที่เหมาะสม ยังขาดการเข้าถึงตัวผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่รอยต่อ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองได้ครอบคลุมทุกคน รวมทั้งแนวทางในการบริหารนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุต้องอาศัยปัจจัยสำคัญเพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จ ประกอบด้วยผู้กำหนดนโยบายต้องเข้าใจความต้องการแท้จริงของผู้สูงอายุ การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อให้การดำเนินการด้านผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ และมีการกำหนดข้อบังคับในรูปแบบระเบียบวิธีปฏิบัติอย่างชัดเจน และเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม จากปัญหาในการดำเนินการนำนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ได้แก่ ขาดระเบียบรองรับ และการเข้าถึงผู้สูงอายุ รวมทั้งปัญหาด้านคน (ผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ) ด้านงาน (ขาดแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน) และด้านเงิน (ขาดเงินงบประมาณในการปฏิบัติงาน) โดยมีสาเหตุแผนระดับชาติไม่ครอบคลุมในระดับท้องถิ่น

ผู้สูงอายุไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีจำนวนมาก และนโยบายไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติได้จริงหรือทั่วถึง แม้ นโยบายจะช่วยเหลือผู้สูงอายุได้จริง แต่ขาดความต่อเนื่อง และมอบอำนาจให้ระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง อีกทั้ง ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาองค์ความรู้ของผู้สูงอายุ คุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ การส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลเรื่องสุขภาพ โดยเฉพาะผู้ป่วยติดเตียง หรือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพสำหรับเลี้ยงตนเอง เป็นต้น โดยสามารถสรุปความคิดเห็นได้ 5 ประเด็นหลัก คือ 1) ความต้องการด้านส่งเสริมอาชีพ 2) ความต้องการด้าน สุขภาพ 3) ความต้องการด้านความรู้ 4) ความต้องการด้านสิทธิและการมีส่วนร่วมและ 5) ความต้องการด้าน สิ่งแวดล้อม ถนน ทางสาธารณะ และอื่น ๆ (ภาคิน เจริญนนทสิทธิ์,2562)

ทั้งนี้ สำหรับแนวทางการดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย (เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม,2552)

1) การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและการเงิน ได้แก่ (1) การมอบเบี้ยยังชีพ เงิน หรือ สิ่งของแก่ผู้สูงอายุที่เดือดร้อน ต้องมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ชัดเจนและเหมาะสม (2) การส่งเสริมและ สนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ

2) การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านสังคม ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุ สมาชิก ในครอบครัว และคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อจะได้ให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ ครอบครัวและชุมชนไม่ทอดทิ้งผู้สูงอายุ

3) การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ (1) การจัดทำฐานข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตรวจสอบสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุพึงจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) การจัดตั้งคลินิกสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง เพื่อให้เป็นสถานบริการทางด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีการ บริหารจัดการเช่นเดียวกับโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งเน้นการให้บริการที่สะดวก และรวดเร็วอย่างแท้จริง (3) จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้สูงอายุระดับจังหวัด เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น การให้บริการ รักษาพยาบาล เจ็บป่วย การให้บริการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เร่ร่อนและไม่มีผู้ดูแล (4) การส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการจัดตั้งศูนย์สุขภาพสำหรับชุมชน

4) การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา ได้แก่ (1) การให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการ ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยกับผู้สูงอายุ คู่สมรส บุตรหลาน และประชาชนทั่วไป (2) การอบรมสั่งสอนให้นักเรียน รู้จักให้ความรักและความเคารพ เห็นคุณค่า และความสำคัญของผู้สูงอายุ (3) เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ ได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ หรือประสบการณ์แก่นักเรียนและคนในชุมชน

5) การดูแลและให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งแวดล้อม โดยการจัดสร้างพื้นที่สวนสาธารณะ หรือที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ

ดังนั้น การจัดทำบริการสาธารณะและการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น จะต้องมีส่วนร่วมของ ประชาชน ภาคชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือกัน ตลอดจนประชาชนและผู้สูงอายุต้องเป็นผู้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาและความต้องการ อีกทั้งในส่วนภาค ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นฝ่ายสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการจัดทำบริการ สาธารณะพร้อมทั้งการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตดังกล่าวให้ตรงต่อความต้องการ ทั้งนี้

สำหรับบทบาทของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากภาคชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัจจัยความพร้อมด้านทรัพยากรต่าง ๆ และงบประมาณ อีกทั้งการพัฒนาบทบาทท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุนั้น ต้องเน้นให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ คณะกรรมการกองทุน และวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในระดับจังหวัด หรือระดับท้องถิ่นถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีกระบวนการทำประชาคมโดยให้ผู้สูงอายุและประชาชนในชุมชนได้เสนอความคิดเห็น พร้อมทั้งกระบวนการกลั่นกรองจากคณะกรรมการอีกครั้งหนึ่งและเสนอให้ออกเป็นระเบียบร่วมกันหรือเป็นข้อตกลงร่วมกัน หรือให้ออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันในชุมชน จึงถือว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญและร่วมกันหาแนวทางพัฒนาและเสริมสร้างการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุต่อไป (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2551)

บทสรุป

จากแนวทางการของการบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ที่ดีและเหมาะสมกับสังคมผู้สูงอายุภายใต้กฎหมายและนโยบายในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม โดยเพิ่มเติมด้านคุณภาพชีวิตและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในรูปแบบการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในลักษณะชมรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน ดังนั้น การบริหารงานนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีและเหมาะสม ได้กำหนดเป็นกระบวนการด้วยวิธีการผสมผสานของส่วนของนโยบายระดับชาติ ส่วนนโยบายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวทางการบริหารนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งของภาครัฐและภาคประชาชนโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในกระบวนการกำหนดนโยบาย ทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปฏิบัติการติดตามและประเมินผลตามนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุในพื้นที่มีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ติดตาม ประเมินผลในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติตามกรอบของนโยบายที่กำหนดไว้กฎหมาย โดยการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนงานที่ต้องนำนโยบายผู้สูงอายุระดับชาติมาปรับและประยุกต์เพื่อนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

ส่วนที่ 3 องค์ความรู้ของผู้นำไปบริหารนโยบายและการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในทุกภาคส่วนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนมีการพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสม พร้อมทั้ง ต้องมีผู้ปฏิบัติงานที่รองรับต่อความ

ต้องการ และต้องมุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติ รวมทั้งผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียให้มีความรู้ในด้านกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเข้าใจและถูกต้อง

ส่วนที่ 4 การบูรณาการในทุก ๆ ด้าน เพื่อบรรลุผลสำเร็จที่แท้จริง โดยให้มีความร่วมมือ และผลความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบทางการ และไม่เป็นทางการ อันได้แก่ การปฏิบัติงานตามแนวทางของระเบียบงานราชการ และการร่วมมือแบบไม่มีรูปแบบแต่ไม่ผิดระเบียบราชการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และทำงานอย่างสำเร็จลุล่วงได้ในที่สุด ทั้งนี้ การจัดทำบริการผู้สูงอายุ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคเอกชน และภาครัฐส่วนกลาง รวมทั้งรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

(1) การกำหนดนโยบายด้านผู้สูงอายุของส่วนกลางและภูมิภาค ควรคำนึงถึงการดำเนินการได้จริงในระดับผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดผู้สูงอายุในท้องถิ่นที่สุด และต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ตลอดจนทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการและวัตถุประสงค์โครงการให้กับทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

(2) ต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติ (Guideline) อย่างชัดเจน โดยควรมีการสนับสนุนในด้านการมีส่วนร่วมและงบประมาณดำเนินการอย่างเหมาะสม

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ โดยการประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อลดการต่อต้าน สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างสบายใจและเต็มทีกับกิจกรรมหรืองานที่ทำ และเป็นการสร้างการจูงใจให้มีผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

(4) ควรแผนงานที่กำหนดให้ผู้สูงอายุมิมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในรูปแบบให้ผู้สูงอายุเรียนรู้และเสนอแนะหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างเหมาะสม

(5) จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างถูกต้องและทันสมัย เพื่อนำข้อมูลมาดำเนินการในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

(7) กำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบงานผู้สูงอายุในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น เพราะให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

(8) ควรมีการติดตามประเมินผลและตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเพื่อการยอมรับ และการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ ชื่อเลื่อม. (2552). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ.

นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.

2542, 2549.

ภาคิน เจริญนนทสิทธิ์ (2562). การบริหารนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ .

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2551). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550.

กรุงเทพฯ: ทีคิวพี.

_____. (2560). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: ทีคิวพี.

_____. (2559). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2549). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

_____. (2560). บริการท้องถิ่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2549). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ.

(พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). คู่มือการบูรณาการความร่วมมือ 4 กระทรวง

การพัฒนาคนตลอดชีวิตในช่วงวัยผู้สูงอายุ. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: Wiley. .